

31 Μαρτίου 2016

Κλειδί ο ρόλος των αγροτικών συνεταιρισμών
Άρθρο της Ναυτεμπορικής 23/3/2016 της Ανδριανής-Άννας Μητροπούλου Δικηγόρου τ. νομικής συμβούλου ΠΑΣΕΓΕΣ

Σε μια σύγχρονη δυτική κοινωνία, ο ρόλος του κράτους δεν είναι η τρέχουσα διαχείριση ευκαιριακών και αποσπασματικών παροχών, ρυθμίσεων και κάθε είδους και μορφής διευκολύνσεων, προς όλους τους τομείς της κοινωνίας και της οικονομίας συμπεριλαμβανομένων των αγροτών και των οργανώσεών τους. Ρόλος του κράτους, με ειδικότερη αναφορά στον αγροτικό τομέα, είναι η δημιουργία ενός σταθερού περιβάλλοντος ανάπτυξης, μέσα στο οποίο οι δημοκρατικοί θεσμοί θα λειτουργήσουν, σύμφωνα με τις εθνικές νομικές διατάξεις, οι οποίες όμως οφείλουν να σέβονται την ευρωπαϊκή και την διεθνή έννομη τάξη και πρακτική, η οποία τους διέπει.

Είναι αυτονόητο ότι αναφερόμεθα στην θεσμική συγκρότηση του αγροτικού τομέα, τον οποίο συνθέτουν οι αγροτικοί συνεταιρισμοί, οι ομάδες και οργανώσεις παραγωγών και οι ενώσεις τους και οι διεπαγγελματικές οργανώσεις, στον τομέα των αγροδιατροφικών προϊόντων. Στα τρία αυτά νομικά μορφώματα, τα οποία έχουν εθελοντική συγκρότηση και δημοκρατική λειτουργία, στηρίζεται κατά κύριο λόγο, η σύγχρονη ανάπτυξη στον τομέα της γεωργίας, με έμφαση στους αγροτικούς συνεταιρισμούς, οι οποίοι μπορούν να ενσωματώνουν και τις Ομάδες παραγωγών, λόγω της νομικής διάρθρωσης και λειτουργίας τους.

Ο γαλλικός έμπνευσης θεσμός των ομάδων παραγωγών, μορφή συλλογικής δράσης των αγροτών, στον οποίο η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει επενδύσει για την γεωργική ανάπτυξη από το έτος 1972, σκοπεί στην διακίνηση, σχεδόν του συνόλου της παραγωγής των μελών των ομάδων, μέσω αυτών, κατά κύριο λόγο στον τομέα των οπωροκηπευτικών. Η Ε.Ε χορηγεί χρηματικές ενισχύσεις για την σύσταση και την λειτουργία τους, εξασφαλίζοντας ενισχύσεις για επενδύσεις, προγράμματα μάρκετινγκ, προώθησης προϊόντων και λοιπές δράσεις. Η Ενωσιακή νομοθεσία στον τομέα των ομάδων μεταβάλλεται και διευρύνεται προσαρμοζόμενη στις εκάστοτε ανάγκες.

Τέλος οι Διεπαγγελματικές Οργανώσεις του αγροδιατροφικού τομέα συγκροτούνται από τους πλέον αντιπροσωπευτικούς εκπροσώπους των επαγγελματιών (αγρότες, έμποροι, μεταποιητές), που δραστηριοποιούνται στον κλάδο ενός συγκεκριμένου κυρίως προϊόντος. Στην Γαλλία οι διεπαγγελματικές οργανώσεις λειτουργούν με εξαιρετική επιτυχία, για

περισσότερο από 100 χρόνια. Οι οργανώσεις αυτές ασκούν πολλές και ποικίλες δραστηριότητες με γνώμονα το γενικό συμφέρον του κλάδου. Αυτό επιδιώκεται με την παροχή πληροφόρησης στα μέλη τους, τεχνικής βοήθειας, με έρευνα αγοράς, με την προώθηση και την διαφήμιση των προϊόντων του τομέα, την εθνική και διεθνή εκπροσώπησή του, τον καθορισμό ποιοτικών και περιβαλλοντικών προδιαγραφών, σημάτων, εκπόνηση σχεδίων συμβάσεων, που συνδέουν τις διεπαγγελματικές συναλλαγές. Οι διεπαγγελματικές οργανώσεις, αποτελούν τον επίσημο συνομιλητή του κράτους με τον κλάδο. Σε χώρες της Ε.Ε έχει ανατεθεί στις διεπαγγελματικές οργανώσεις, η εφαρμογή καθώς και η διαχείριση των μέτρων, που προβλέπει η ΚΑΠ.

Η άνω ενδεικτική αναφορά στις δραστηριότητες των θεσμικών οργάνων των αγροτών, γίνεται με σκοπό την κατανόηση εκ μέρους των ιδίων των αγροτών, των αντιπροσωπευτικών τους οργάνων και των Ενώσεών τους, της δύναμης, της αυτάρκειας και της ανεξαρτησίας, που τους εξασφαλίζει η σωστή λειτουργία των συλλογικών τους μορφών δράσης. Η παροχή όλων των υπηρεσιών που απαιτούνται για την λειτουργία τους, μπορεί να εξασφαλίζεται από τα δικά τους θεσμοθετημένα όργανα, με το όφελος να μη μεταφέρεται σε τρίτους αλλά να επιστρέφει στους ίδιους τους αγρότες.

Τα θέματα, που συζητούν τα τελευταία χρόνια οι αγροτικοί συνεταιρισμοί σε ευρωπαϊκό επίπεδο, είναι η εισοδός τους στον τομέα του λιανεμπορίου, η αυτοχρηματοδότησή τους δηλαδή ο δανεισμός με ποικίλους τρόπους από τα μέλη τους και από μέλη –επενδυτές, μη χρήστες των υπηρεσιών του συνεταιρισμού, (θεσμό, που υιοθετεί και το καταστατικό του Ευρωπαϊκού συνεταιρισμού), ώστε να μη εξαρτώνται από τον εξωτερικό δανεισμό, ο οποίος θέτει σε κίνδυνο την αυτονομία τους. Συζητούν το μεγαλύτερο άνοιγμα τους στην αγορά, την συσπείρωση με σκοπό τη μείωση του κόστους για την πραγματοποίηση επενδύσεων, την αύξηση των συναλλαγών τους με μη μέλη τους.

Όμως, στο σημείο αυτό, επιβάλλεται να αντιμετωπίσουμε και την ελληνική πραγματικότητα. Η κατάσταση στην οποία βρίσκονται σήμερα οι αγροτικοί συνεταιρισμοί, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων, είναι αποκαρδιωτική. Οι μελετητές του θεσμού παρατηρούν ότι, τα τελευταία χρόνια έχουν οδηγηθεί σε εκκαθάριση τα «προπύργια» των συνεταιριστικών επιχειρήσεων (εθνικού επιπέδου φορείς για εφόδια, υπηρεσίες, μεταποίηση γεωργικών προϊόντων, εξαγωγές, κλπ.) και πολλές συνεταιριστικές επιχειρήσεις που επιβιώνουν αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα. Η διαρκής θεσμική αναστάτωση κατά τα τελευταία σαράντα χρόνια, η κατάργηση της συνεταιριστικής εκπαίδευσης, η κομματική διείσδυση και η προώθηση κομματικών στελεχών στις ηγεσίες των συνεταιρισμών, ο επί σειρά ετών άνετος και χωρίς επαρκείς διασφαλίσεις δανεισμός από την ΑΤΕ αλλά και ο πρόσθετος ολέθριος, όπως αποδεικνύεται, τραπεζικός δανεισμός και ο εθισμός στη «ρύθμιση» χρεών για την αποκομιδή κομματικών ωφελειών, μαζί με την συχνά κακή διαχειριστική τάξη των ίδιων των συνεταιρισμών, ελλείπει αμερόληπτου

ελέγχου και γνώσης της ορθής λειτουργίας του θεσμού, έχουν οδηγήσει σε δραματική συρρίκνωση των δραστηριοτήτων όσων μονάδων έχουν επιβιώσει, αλλά και σε κοινωνική απαξίωση του συνεταιριστικού θεσμού γενικότερα.

Το λυπηρό είναι ότι και η τελευταία νομοθετική πρωτοβουλία κινείται προς την ίδια λανθασμένη κατεύθυνση. Δεν είναι δυνατόν οι νομοθετικές πρωτοβουλίες και εν τέλει ο νομοθέτης, να αντιμετωπίζει τους συνεταιρισμούς, σαν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.

Είναι ανεπίτρεπτο να προτείνονται διατάξεις, που διαμορφώνουν νοοτροπία κρατικής κηδεμονίας και εξάρτησης στα μέλη των συνεταιρισμών. Είναι καταστροφικό ο νόμος να επιβάλει στον συνεταιρισμό το πότε θα προσλάβει ένα διευθυντικό στέλεχος, με ποιες πλειοψηφίες θα εκλέξει τα όργανα διοίκησης και εσωτερικού του ελέγχου, με ποιόν τρόπο θα αντλήσει κεφάλαια για την επιχειρηματική του δράση, με πιο αριθμό μελών θα λειτουργήσει, με ποιους και πόσους άλλους συνεταιρισμούς θα συνεργαστεί, για την ανάπτυξη του και τέλος να θέτει περιορισμούς, οι οποίοι αναστέλλουν την ομαλή λειτουργία του.

Η πρόταση για υιοθέτηση των διατάξεων αυτών, αναδεικνύει δυστυχώς το έλλειμμα γνώσης στην λειτουργία του θεσμού.

Δεν μπορεί κανείς να αντισταθεί στον πειρασμό, παρά την κατανόηση, λόγω επιεικειας, που προσπαθεί να δείξει, προς τους συντάκτες των παραπάνω ρυθμίσεων, ότι η εισαγωγή του μέτρου της ποσόστωσης στην εκλογή των γυναικών στο όργανα διοίκησης του συνεταιρισμού, το οποίο εισηγούνται, πέραν όλων των άλλων, προσβάλλει τον ίδιο τον θεσμό, διότι στο καταστατικό του συνεταιρισμού της Ροτσντέιλ το έτος 1844, αναγραφόταν, ότι οι συνεταιρισμοί, δεν κάνουν διάκριση στο φύλο. Οι συνεταιρισμοί παγκοσμίως εκλέγουν τους καλλίτερους για να τους διοικήσουν και βεβαίως δεν περιμένουν το κράτος, για να τους το υποδείξει.

Επί τέλους ο νομοθέτης θα πρέπει να εμπιστευθεί τα μέλη του συνεταιρισμού παρέχοντάς τους την επιβαλλόμενη θεσμική και λειτουργική αυτονομία, η οποία σε τελευταία ανάλυση συνιστά πολιτική και πολιτισμική κατάκτηση.

Για να λειτουργήσει η ελληνική γεωργία, με τους όρους, που επιβάλλονται, σε μια

οργανωμένη ευρωπαϊκή χώρα, έχει ανάγκη από σταθερή εθνική πολιτική, για τον αγροτικό τομέα κάτι που μέχρι σήμερα δεν έχει κατορθώσει, επειδή κινείται αποσπασματικά κυρίως όμως κινείται με τεράστιο έλλειμμα γνώσης και παιδείας. Στην Ελληνική γεωργία σήμερα έχει υποκατασταθεί η οργανωμένη και δυνατή συλλογική δράση των παραγωγών, από την ατομική πρωτοβουλία του μικροπαραγωγού, ο οποίος, προσπαθεί να επιβιώσει επαγγελματικά.

Η εκ μέρους της Πολιτείας βούληση οφείλει να εκφρασθεί με θεσμικές ρυθμίσεις που όχι μόνο δεν προκαλούν αναστατώσεις αλλ' αντιθέτως καθιερώνουν ένα σταθερό νομικό πλαίσιο, ανάλογο με το ισχύον σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Η τελευταία νομοθετική πρωτοβουλία, όπως τουλάχιστον δόθηκε στην δημοσιότητα καθώς και ο ν. 4015/2011, πρέπει να παραμερισθούν και, εάν είναι αναγκαίο, να αντικατασταθούν από άλλα νομοθετήματα, όπως ο ν. 2810/2000, που σέβονται την ελευθερία των επιλογών των συνεταιρισμών, χωρίς αναγκαστικές διατάξεις και κρατική κηδεμονία και χωρίς «πρωτοτυπίες», που δεν συναντώνται σε καμιά νομοθεσία πολιτισμένης χώρας.

Εάν αυτές οι αυτονόητες για δημοκρατική χώρα προϋποθέσεις δεν υπάρξουν, θα αποτελεί ψευδαίσθηση οποιαδήποτε διαβεβαίωση, για ανασυγκρότηση του συνεταιριστικού θεσμού. Τα μέλη των συνεταιρισμών φέρουν εξίσου μεγάλη ευθύνη, για την συσπείρωση των αγροτών προς υποστήριξη των συμφερόντων τους.

Ευφυώς έχει υποστηριχθεί ότι γεωργική ανάπτυξη χωρίς αγροτικούς συνεταιρισμούς δεν θα ήταν μόνο ευρωπαϊκή πρωτοτυπία αλλά και εγχείρημα ανέφικτο.